

**Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet**
Enheten för samhällsplanering
Sanna Keivanlo
Diarienummer: LI2023/03629

Vår ref: 2024-43

Helena Sjögren
Helena.sjogren@skogsindustrierna.se
Tel 072 585 72 35

Yttrande över En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande (SOU 2023:72)

Skogsindustrierna ger här ett yttrande över utredningen En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggande och byggande. Branschen har inte varit engagerad i utredningens arbete men vattenfrågor är starkt kopplade till vår industri och implementeringen av ramvattendirektivet viktigt för vår möjlighet att utvecklas. Vi ser brister i det lagverket som vi skulle vilja justera för att kunna göra förändringar i linje med direktivets syfte. När vi haft dialog med Europakommissionen i den frågan hänvisar de tillbaka till att Sverige har en bristfällig implementering. Förslag som förbättrar den svenska implementeringen är därmed underlättar avvägningar ur ett samhällsekonomiskt perspektiv bör därmed genomföras. Våra kommentarer i detta yttrande är dock fokuserat på vad utredningen lagt fram.

Sammanfattande synpunkter

- Resultatnorm förtydligar skillnad mellan kemisk- och ekologisk status
- Blandningszoner ger en mer rättvisande bild
- Bra att begreppet höga kostnader blir mer tydligt
- Rimligt att tillåta överträdelse orsakat av källor utanför Sveriges gränser

Skogsindustrierna är massa-, och pappers- och den trämekaniska industrins bransch- och arbetsgivarorganisation. Skogsindustrierna företräder ett 50-tal massa- och pappersbruk i sammanlagt 22 koncerner/företag och cirka 120 sågverk i ett 60-tal koncerner/företag, samt ett antal företag med nära anknytning till massa-, pappers-, eller trävarutillverkning. Arbetsgivarverksamheten bedrivs tillsammans med gruvsektorn och stål- och metallsektorn inom organisationen Industrierbetsgivarna. Inom Skogsindustrierna ingår verksamheten Svenskt Trä och sekretariatet för BioInnovation. Skogsindustrin sysselsätter närmare 120 000 personer och exporterade för 186 miljarder kronor 2022.

Resultatnorm förtydligar skillnad mellan kemisk- och ekologisk status

5 kap 2 §, resultatnorm

Här föreslås förtydliganden och förändringar avseende vad MKN ska ange. Enligt lagtextförslaget får en gränsvärdesnorm inte överträdas medan en resultatnorm ska uppnås. Ändringarna förtydligar skillnaden mellan kemisk status och ekologisk status vilket Skogsindustrierna välkomnar. Även om MKN inte är direkt bindande utan det är myndigheter och kommuner som ansvarar för att dessa uppnås så är vår bedömning att förslaget skulle vara en förbättring och önskar att det genomförs.

Liksom idag anges 4 kategorier av MKN men den tredje, som saknar relevans, tas bort och ersätts av en ny kategori kallad "resultatnorm". De 4 kategorierna är: "gränsvärdesnorm", "målsättningsnorm", "resultatnorm" och "övriga normer". För en gränsvärdesnorm är utgångspunkten att normen ska vara uppnådd vid införandet av normen och åtgärdsprogram inrättas om normen inte är uppnådd.

Blandningszoner ger en mer rättvisande bild

Förslag till ändringar i Vattenförvaltningsförordningen 3 kap.2a §, blandningszoner

Utredningen föreslår en ny paragraf som lyder:

"Vattenmyndigheten ska på sätt som framgår av artikel 4 i direktiv 2008/105/EG ange sådana blandningszoner som finns i närheten av utsläpp från punktkällor med högre föroreningskoncentrationer än i ytvattenförekomsten i övrigt"

Skogsindustrin är mycket positiva till att blandningszoner införs. Det ger en mer rättvisande bild både ur ett miljöperspektiv och mer rimligt ur tillstånd-processperspektiv. Den föreslagna skrivningen hade underlättat miljötillståndprocessen för Husums bruk där en mätpunkt ligger olyckligt nära utloppet av avloppsvatten och inte är representativ för situationen i vattenförekomsten.

Utredningen beskriver problematiken med blandningszoner har belysts i rättspraxis. Av denna framgår att frågor och ifrågasättanden kring bedömningar av status utifrån exempelvis bedömningen av bakgrundhalter av metaller också kallade representativa provtagningspunkter, ofta uppstår i samband med tillståndsprövningar, där verksamhetsutövare har annan data än den som myndigheterna lagt till grund för sina bedömningar.

Av utredningen framgår att HaV och troligen även Vattenmyndigheterna har motsatt sig införande av blandningszoner och undantag kopplade till dessa. Man hävdar att systemet med utpekandet av representativa övervakningsstationer som används idag fyller motsvarande syfte. Mot detta har framförts att sådana punkter inte är dynamiska

och därför inte kan anpassas vid en process för att besluta om en ny eller utvidgad verksamhet. Till utredningen har även framförts att det inte alltid är tydligt hur dessa representativa punkter valts ut eller om de kan anses vara representativa för en hel vattenförekomst. Valet av punkter går heller inte att överklaga eller ifrågasätta på annat sätt om verksamhetsutövare och myndigheter inte är överens om exempelvis vad som ska anses representativt eller hur hänsyn bör tas till exempelvis bakgrundshalter av metaller.

Utredningens bedömning är att en ökad tydlighet inom detta område behövs för att bland annat underlätta bedömningar i tillståndprocesser.

En blandningszon är en sådan zon som framgår av artikel 4 i prioämnesdirektivet (2008/105/EG). Det som utmärker en blandningszon är att den innehåller en högre föroreningskoncentration än vad ytvattenförekomsten i övrigt gör. Skälet för den högre föroreningskoncentrationen är utsläpp från olika specifika eller mindre specifika punktkällor, såsom exempelvis utsläpp från en industri eller dagvatten från ett industriområde. Blandningszonen ska uppfylla kraven i prioämnesdirektivet, vilket bland annat innebär att den ska begränsas till området i närheten av utsläppspunkten och vara proportionerlig (artikel 4.3 i prioämnesdirektivet). Vid bedömningen av om utsträckningen av zonen är proportionerlig ska hänsyn tas till koncentrationen av förorenande ämnen vid utsläppspunkten och till de villkor för utsläpp av förorenande ämnen som har fastställts i exempelvis tillstånd, men även till om utpekandet stämmer överens med principen om användning av bästa tillgängliga teknik.

Vattenmyndigheten ska redovisa blandningszoner i förvaltningsplanen för vattendistriktet, jfr punkten 7 i bilaga 1 till VFF.

Havs- och vattenmyndigheten ges i ett nytt stycke 2 i 3 kap. 4 § VFF ett bemyndigande att meddela närmare föreskrifter om hur blandningszonerna ska anges och förvaltas. Om vattenmyndigheten inte har angett en blandningszon vid en utsläppspunkt får den myndighet som ska besluta om planen eller tillåtelsen av verksamheten eller åtgärden ansöka om utpekande av blandningszonen hos berörd vattenmyndighet, se den nya § 12 a, tredje stycket, i 4 kap. VFF (se även nedan om den nya paragrafen).

Vattenmyndighetens beslut om blandningszoner är inte överklagbara i likhet med beslut om MKN, se § 17 i Förordning (2017:872) om vattendelegationer.

Vi ser en svaghet i att Vattenmyndighetens beslut inte är överklagbara, men det gäller alla beslut om förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön.

Bra att begreppet höga kostnader blir mer tydligt

4 kap.3 § (om KV och KMV), förtydligande av höga kostnader

Förslaget om att förtydliga uttrycket "höga kostnader" i första stycket punkten 2 och ersätta det med uttrycket "kostnader som är högre än värdet av nyttan" är en förbättring som Skogsindustrierna stödjer. Det ger också en bättre överensstämmelse med regleringen i artikel 4 i vattendirektivet. Enligt utredningen är också det nya uttrycket mer i linje med vad som inom samhällsekonomisk analys vanligtvis används som gräns för att avgöra samhällsekonomisk lönsamhet. Vid bedömningen av kostnader, såväl som nyttor, är det av vikt att alla de konsekvenser som uppstår inom landets gränser ingår i analysen och att analysen har ett tillräckligt långt tidsperspektiv för att beakta alla kostnader såväl som nyttor som uppstår även långt in i framtiden. Förslaget tolkar skogsindustrin som en positiv förändring som förhoppningsvis skapar ordning och reda i kostnads-/nytto-bedömningar.

Rimligt att tillåta överträdelse orsakat av källor utanför Sveriges gränser

4kap.§ 12a, påverkan från källor utanför Sveriges gränser

Förslaget om förändring som ger möjlighet att tillåta verksamhet om överträdelse av norm beror på källor utanför Sveriges gränser är Skogsindustrierna positiva till. Det kan till exempel handla om kvicksilver som härrör från atmosfärisk deposition utan att verksamhetsutövaren kan påverka situationen.

En ny paragraf 12a föreslås i anslutning till försämringsförbudet i 5 kap. 4 § MB avseende gränsvärdesnormer för ytvattenförekomster, dvs kemisk ytvattenstatus. Genom paragrafen får en myndighet eller kommun tillåta en verksamhet eller åtgärd om överträdelsen av normerna beror på en föroreningskälla utanför Sveriges gränser eller sker i en utpekad blandningszon och överträdelsen inte hindrar att normen uppnås i övriga delar av vattenförekomsten.

Stockholm

2024 06 07

För Skogsindustrierna

Helena Sjögren
Ansvarig miljöpolicy